

РЕШЕНИЕ

№ 1444

гр. София, 16.12.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД, ТО VI-6, в публично заседание на двадесет и пети октомври през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: Елена Радева

при участието на секретаря Габриела М. Владова Боботилова като разгледа докладваното от Елена Радева Търговско дело № 20211100901177 по описа за 2021 година

Претенция с правно основание чл.92, ал.1 ЗЗД.

В исковата си молба ищецът „П.“ ЕООД, ЕИК *****, твърди, че с ответника „Д.С.“ ЕООД, ЕИК *****, са в договорни отношения, представляващи договор за заем за послужване, сключен на 31.12.2018г., по силата на който ищецът, в качество на заемотател, е предоставил на ответника, в качество на заемател, за временно ползване машини, а именно: машина за пух – 1 брой с инвентарен № 4103-12; пух – машина – 1 брой с инвентарен № 2003-10; машина за тик-так- 1 брой; пух машина – 1 брой, с инвентарен № 1903-10; машина за тик- так- 1 брой и компресор – 1 брой. Твърди, че съобразно договора заемателят е поел задължение да върне вещите при прекратяване на договора, поради изтичане на срока на действие или поради друга причина. Твърди, че договорът предвижда срок на действие до 31.07.2019г. Твърди, че с договора страните са уговорили, че ако заемателят не върне вещите в срок от 5 работни дни, му дължи неустойка в размер на 120 евро за всяка машина, за всеки ден забава. Твърди, че крайният срок за връщане на заетите вещи е изтекъл на 07.08.2019г.. Твърди, че вещите са върнати със забава, видно от протоколи под №№1 и 2 от 22.01.2020г. и от 23.01.2020г., поради което е налице забава от 167 дни, при уговорен срок - 07.08.2019г.

Поради забавата и уговорената неустойка твърди, че има вземане в общ размер на 235 169 лева за периода на забава.

Моли съда, след като се увери във верността на изложеното да осъди ответника да му заплати част от това вземане, в размер на 25 000лв, представляващо частичен иск за неустойка Претендира законната лихва и

разноските по делото.

В срока за отговор ответникът „Д.С.“ ЕООД, ЕИК *****, оспорва иска.

Твърди, че действително е получил от ищеца специални машини за изработване на пухени якета, но твърди, че тези машини са собственост на друго дружество, за чиято марка шие якетата.

Оспорва да е получавал машините, посочени в анекс №1, тъй като получаването се удостоверява с приемо-предавателен протокол.

Твърди, че е уговорено за негова сметка да са разходите по получаване на машините, ако се докаже този факт, но не и разходите по тяхното връщане.

Пояснява каква е била практиката между двете дружества. Твърди, че само експертиза може да установи какво е действителното положение, но ще уточни задачите и след като се запознае с доклада на съда. В отговора и допълнителния отговор излага доводи за неоснователност на претенцията.

Страните са направили своите доказателствени искания.

Съдът, преценявайки събраните по делото доказателства, поотделно и в съвкупността им, намери за установено следното:

За установяване на облигационната връзка между страните- договор за заем за послужване - ищецът е представил документ, обективизиращ сделка, наименована договор за заем за послужване, сключен на 31.12.2018г., между „П.“ ЕООД, ЕИК *****, обозначен като заемодател и „Д.С.“ ЕООД, ЕИК *****, обозначен като заемател.

Съобразно постигнатото съгласие по смисъла на чл.1 от договора, страните са се споразумели заемодателят да предостави безвъзмездно на заемателя за временно ползване: 1. шевни машини; 2. специални машини за пух, за поставяне на копчета и др. и 3. матрици, наричани за кратко машините, описани подробно в анекс, който се явява неразделна част от договора за заем за послужване.

Заемателят е поел задължение да върне машините, предмет на договора, след изтичане на срока на действието му, като последният с нормата на чл.8, ал.1 от договора са определили да е от 31.12.2018г. до 31.07.2019г. С ал.2 на тази разпоредба са уговорили, че срокът, в който следва да бъдат върнати машините е пет работни дни.

С разпоредбата на чл.11 от договора са приели, че забавата на заемателя да върне машините в определения от страните срок по чл.8, ал.2 от договора ще породи в полза за заемодателя неустойно вземане в размер на 120 евро за всяка машина, за всеки ден забава, до момента на връщане на машините.

Уговорени са правата и задълженията на страните по сделката, последици от неизпълнение на същата и прекратяване на договорната връзка.

Към договора, чиято автентичност не е оспорена в процеса, е приложен и анекс №1, представляваща неразделна част от договора, съдържащ описание на специални машини сезон есен/ зима 2019, в който са посочени машините, чието временно безвъзмездно ползване е отстъпено от заемодателя на

заемателя. Описанието е извършено чрез модел (по- скоро вид на всяка машина) , бройка, както и чрез посочване на номерата на машините. В двустранно подписаният анекс към договора (чиято истинност касателно това, че описаните в него машини са предмет на споразумението, не е оспорена в процеса) е посочена датата на „доставка“ – 31.12.2018г. и крайната дата на връщане – 31.07.2019г. Съобразно този анекс предмет на сделката са : машина за пух- 1 брой под № 1903-10; машина за пух – 1 брой под № 4103-12; машина за пух – 1 брой, под № 2003-10; машина за тик-так – 1 брой, под № 53 120-CE197; машина за тик-так копче, пневматична- 1 бой, под № 250612 и компресор АВАС- 3800В/200СТ4400V – 1 брой, под № ITR0636628/4116018926.

Ищецът е представил заверен препис от протокол за транспорт на готова продукция, от 22.01.2020година, двустранно подписан от страните по делото, от който се установява, че машина за пух- 1 брой с № 4103-12 и машина за тик-так – 1 брой са били предадени от ответника на ищеца на 22.01.2020г.

Ищецът е представил заверен препис от протокол за транспорт на готова продукция, от 23.01.2020година, двустранно подписан от страните по делото, от който се установява, че пух машина – 1 брой - №1903/10; машина за тик-так- 1 бой и компресор + комплект матрици, са били предадени от ответника на ищеца на посочената дата.

Истинността на тези свидетелстващи по своя характер документи не е оспорена в процеса.

Ответникът е представил разменена по електронен път кореспонденция, между трето за делото лице – Е.Т. и Н.Х., осъществена в периода 09-10 януари 2020 година, от които писма може да се направи извод, че между страните по делото е имало спор ; че това трето лице е дало съвет освен за доброволно уреждане на спора и да продължаване на ползване от ответника на предоставените му от ищеца машини, за да се изпълнят поръчките за изработка на облекла; че на 10.01.2020 година ответникът е получил покана да натовари машините- 2 броя отправена му от ищеца.

Ответникът е представил заверен препис от протокол за транспорт от 11.11.2019г., двустранно подписан от страните по делото, удостоверяващ, че на тази дата е транспортирал до ищеца, а последният е положил подпис, че е получил пух машина.

Във връзка с оспорване на твърдението на ищеца за получаване от ответника на машините и тяхната собственост, ищецът е представил фактура за закупуване на компресор на 18.07.2012г. на стойност от 1 325лв. без ДДД и с ДДС от 1 590лв, ведно с гаранционна карта; фактури, издадени от дружество в Република Италия, товарителница, от които може да се направи извод, че ищецът е закупил машините, предмет на сделката. Ответникът във тази връзка се е позовал на разпоредбата на чл.185 ГПК, като е пояснил, че тези документи не изпълняват изискванията на процесуалния закон, тъй като не са представени в превод за съда и насрещната страна в процесуалната връзка.

Въз основа на така установено от фактическа страна съдът достига до

следните правни изводи:

От представените писмени доказателства се установява по категоричен начин, че страните по настоящата процесуална връзка се явяват обвързани от материална облигационна връзка, носеща характеристиките на договора за заем за послужване, чиято нормативна уредба е в ЗЗД – чл.243 и сл. Съобразно дадената от законодателя легална дефиниция на договора за заем за послужване и представените по делото доказателства- самият договор за заем, съдът приема, че между страните е постигнато съгласие, ищецът, в качество на заемотател предостави безвъзмездно на ответника, като заемател, за временно ползване, описаните в анекса към договор, вещи, а заемателят е поел задължение да ги върне в срок от пет дни, след изтичане на срока на договора, който страните като крайна дата са определили на 31.07.2019 година.

Относно правната същност на договора в доктрината и съдебната практика не съществува спор, че договорът за заем за послужване има следните характеристики: 1. той е реален договор - липсата на предаване е пречка да се порожи действие, като в случай, че няма предаване на вещите, следва да се приеме, че е налице предварителен договор за заем за послужване е възможно да се сключи предварителен договор за заем за послужване; 2. той е едностранен - възникват задължения само за заемателя, като в някои случаи могат да възникнат и задължения за заемотателя и в този случай договорът за заем за послужване става несъвършено двустранен договор, но не може да стане двустранен; 3. Той е безвъзмезден - по дефиниция, а ако страните са уговорили възмездност е налице договор за наем; 4. той е облигационен договор, защото не поражда вещен ефект и 5. Той е срочен договор.

С оглед на тези характеристики и съдът следва да разгледа възражението на ответника, че заемотателят не е предал вещите на заемателя, поради което не е налице валидна облигационна връзка, представляваща договор за заем за послужване.

За да обоснове тази теза ответникът оспорва представеният анекс към договора да има характер на приемо-предавателен протокол.

Съдът споделя тезата на ответника, че анексът няма характеристиките на приемо-предавателен протокол, тъй като страните са уговорили неговото предназначение, като неразделна част от договора (чл.1 от договора), а именно- да индивидуализира вещите, предмет на сделката, поради което не следва да се приеме, че този документ има удостоверителен характер, който установява от кой момент машините са предадени на заемателя.

Въпреки това съдът намира възражението на ответника за липса на валидно сключване на заемната сделка, поради неустановеният и реален характер, за неоснователно.

Съобразно анекса към договор, предмет на облигационната връзка са описаните в него машини, а именно: машина за пух- 1 брой под № 1903-10; машина за пух – 1 брой под № 4103-12; машина за пух – 1 брой, под № 2003-

10; машина за тик-так – 1 брой, под № 53 120-CE197; машина за тик-так копче, пневматична- 1 бой, под № 250612 и компресор АВАС-3800В/200СТ4400V – 1 брой, под № ITR0636628/4116018926.

Твърдението на ищеца е, че ответникът му е върнал със забава следните машини: машина за пух – 1 брой с инвентарен № 4103-12; пух – машина – 1 брой с инвентарен № 2003-10; машина за тик-так- 1 брой; пух машина – 1 брой, с инвентарен № 1903-10; машина за тик- так- 1 брой и компресор – 1 брой.

Три от посочените в исковата молба машини, съгласно даденото им описание съвпадат с тези, които са предмет на договора, а за машините тик-так и компресора пълна идентичност не се установява, поради това, че не са посочени номерата на тези машини.

От представените по делото, от самите страни, протоколи за транспорт, се установява, че на 22-23 януари 2020 година ищецът е получил от ответника следните машини: машина за пух- 1 брой с № 4103-12 и машина за тик-так – 1 брой (предадени от ответника на ищеца на 22.01.2020г.) и пух машина – 1 брой - №1903/10; машина за тик-так- 1 брой и компресор + комплект матрици, са били предадени от ответника на ищеца на посочената дата (предадени от ответника на ищеца на 23.01.2020г.). От представения протокол за транспорт от 11.11.2019г. се установява, че на посочената дата ищецът е получил от ответника 1 брой пух машина, без да е посочен номера на същата.

Въз основа на това съдът приема, че след като има връщане на посочените вещи, е логично и очевидно, че за да ги върне ответникът, то следва да ги е получил. Ето защо съдът приема, че ищецът, в качество на заемодател е предал на ответника, в качество на заемател, три броя пух машини, два броя тик-так машини, компресор и тъй като ответникът не твърди, че е обвързан с друг договор, в резултат на който е получил държането на тези вещи, съдът приема, че тези вещи са предадени на посоченото от ищеца правно основание. Поради това достига до извод, че сделката има присъщия си реален характер и е породила своето действие.

Този извод се обосновава и от представените от ответника писма, между него и ищеца, с които страните правят уговорки за транспортиране на машините на 10.01.2020г., които макар и не съдържащи индивидуализация на тези машини, поради липса на твърдения и доказателства за наличие на друга облигация между настоящите страни, съдът приема, че писмото касае именно процесните машини. Представените по делото документи- протоколите за транспорт и писмата по електронен път, първите от които носят подписа на ответника, което означава, че отразяват негови действия по изпълнение на поетото с договора задължение за връщане на вещите (съгласно и чл.249 ЗД). Тези протоколи съдът приема като частни свидетелстващи документи, установяващи неизгодни за ответника обстоятелства, поради което ги приема за годни доказателствени средства, които удостоверяват обстоятелствата, че ответникът е извършил връщане на вещите, предмет на сделката на 11.11.2019г. една от машините, а останалите на 22 и 23 януари 2020 година. Доводът на ответника, че машините не са собственост на ищеца е

ирелевантен за спора, тъй като за разлика от договора за заем, по силата на който заемотелят предава в собственост на заемателя пари или други потребими вещи/ стоки, което изисква заемотелят да е собственик на тези вещи, при договора за заем за послужване такова прехвърляне на собствеността не е налично и отчасти договорът за заем за послужване има прилики с договора за наем (и двата договора учредяват ползване върху вещи, което право на ползване има облигационен, а не вещен характер), за което аргументи могат да бъдат изведени от препращащата норма на разпоредбата на чл.248 ЗЗД.Предмет на договора за заем за послужване са обикновено непотребими вещи, които следва да бъдат върнати, поради което законът не поставя изискване тези вещи да са собственост на заемотеля. Ето защо това възражение на ответник, които съдът приема за неоснователно и представените във връзка с него доказателства от страна на ищеца, се явяват неотнормирани към спора.

При извод на съда за валидно възникнала облигационна връзка, съдът, въз основа на постигнатото съгласие, приема, че за ответника е възникнало задължение да върне машините в срок от 5 работни дни от крайната дата на действието на договора – 31.07.2019г. Падежът за изпълнение на това задължение е настъпил на 07.08.2019година.

Машините са върнати очевидно след този срок – едната от тях на 11.11.2019година, а останалите четири на 22 и 23 януари 2020 година.

Въз основа на установеното от съда за валидност на договорната връзка и неточното изпълнение на задължението на заемателя да върне вещите в уговорения срок, съобразявайки разпоредбата на чл.11 от договора за заем за послужване, съдът приема, че страните са постигнали съгласие при забава в изпълнението на задължението на заемателя да върне вещите в уговорения срок, то същият следва да заплати неустойка на заемотеля за периода на забава.

Уговорена е „твърда“ сума за всеки ден забава, за всяка машина, а именно сумата от 120 евро на ден, без краен предел.

Чрез института на неустойката страните в договорната връзка предварително определят обема и границите на имуществената отговорност на неизправната страна, произтичаща на договорно основание. Ето защо в доктрината и практиката се приема, че неустойката има обезпечителна функция (чрез индиректен натиск, който се упражнява над длъжника, последният е стимулиран да изпълни точно под угрозата да плати неустойка); обезщетителна функция – да обезвреди кредитора за вредите от неизпълнението и наказателна функция, при която с оглед размера на уговорената неустойката, обезщетителната функция се превръща в санкционна и страната не може да иска нейната намаляване.

Неустойката може да бъде уговорена за различни проявни форми на неизпълнението. Тя може да е компенсаторна (при пълно или частично неизпълнение), мораторна (при забавено изпълнение), както и неустойка за лошо изпълнение. Смисълът на уговорената от страните неустойката е да обезпечава изпълнението на задължението и служи като обезщетение за

вредите от неизпълнението, без да е необходимо те да се установяват.

Чрез института на неустойката длъжникът гарантира на кредитора възмездяване на вредите, в рамките на определения, определен или установен размер на обезвредата, като същевременно от освобождаване от доказване на претърпени вреди и техния размер.

Уговорената с процесния договор неустойка, която е мораторна, има за цел да репарира вредите от забавеното изпълнение, като предпостави за кредитора заемодател положение, което той би имал при точно изпълнение на договора, т.е. да гарантира неговия позитивен интерес.

Предпоставките за уважаване на осъдителната претенция на ищеца са установяване на валидна облигационна връзка, по която кредиторът е изправна страна, валидна неустоечна клауза и наличие на форма на неизпълнение, за която е уговорена неустойката.

Съдът е достигнал до извод, че сключената между страните сделка е валидна и е породила своето действие, като кредиторът е изпълнил задължението си за предаване на вещите, предмет на договора.

Съдът е достигнал до извод, че е налице неточно изпълнение от страна на заемателя на поетото задължение за връщане на вещите, предмет на договора, което е изпълнен след падежа. За да се освободи от последиците от неизпълнението си, длъжникът следва да установи обстоятелства, които изключват виновно неизпълнение, такива обаче възражения ответникът не е въвел надлежно в настоящия процес.

По валидността на неустоечната клауза.

Последователна в съдебната практика са приема, че съдът, разглеждащ иска по чл.92, ал.1 ЗЗД за заплащане на договорна неустойка по търговски договори (настоящата сделка е търговска-двустранна търговска и относителна такава, по смисъла на чл.286, ал.1 ТЗ) е длъжен служебно да следи за евентуална нищожност на съдържащите се в договора уговорки за неустойка, поради противоречието и с добрите нрави. Съобразно т.3 на ТР № 1/15.06.2010 год. на ОСТК на ВКС, в съобразителната част, е застъпено становището, че добрите нрави, по смисъла на чл.26, ал.1 ЗЗД, са неписани морални норми с правно значение, нарушаването на които има същата последица, както противоречието със закона- нищожност на договора, поради което при предявен иск за присъждане на неустойка, уговорена по приватизационните и търговски договори, съдът следи служебно за съответствието и с добрите нрави, като абсолютна предпоставка за нейната действителност. Такова становище е изразено от ВКС и с решение №№ 229 от 21.01.2013 год., по т.д.№ 1050/2011 год. на II т.о. на ВКС и др.

Преценката относно валидността на неустойката и нейното евентуално противоречие и накърняване на добрите нрави следва да се прави за всеки конкретен случай към момента на сключване на договора, а не към последващ момент, като могат да бъдат използвани някои от следните примерно изброени критерии, напр.: 1. естеството им на парични или на непарични и размерът на задълженията, изпълнението на които се обезпечава с неустойка; 2. дали изпълнението на задължението е обезпечено с други правни способи-

поръчителство, залог, ипотека и др.; 3. вид на уговорената неустойка (компенсаторна или мораторна) и вида на неизпълнение на задължението - съществено или за незначителна негова част; 4. съотношението между размера на уговорената неустойка и очакваните от неизпълнение на задължението вреди и др., като следва да се вземат предвид конкретните факти и обстоятелства – т.3 от цитираното ТР.

В настоящия случай страните са уговорили неустойка в размер на 120 евро на ден за всяка машина, за всеки ден забава, без да има ограничение на размера на неустойката и нейния краен срок, което обстоятелство е без значение за валидността на неустойката, съгласно ТР № 1/15.06.2010 год. на ОСТК на ВКС.

Както е посочено по-горе целта на неустойката да бъде гарантиран кредитора, че неговият позитивен интерес няма да бъде накърнен и чрез получаване на уговорената обезвреда по чл.92 ЗЗД страната ще има положение, каквото би имала при точното изпълнение на договора.

В случая смисълът на уговорената неустойка е свързана с възможността кредиторът евентуално да ползва лично предоставените по заемното правоотношение машини или да ги предостави за възмездно ползване другиму – да се гарантират евентуални пропуснати ползи, явяващи се очаквани вреди от неизпълнението. Именно това е неговият защитим позитивен интерес от уговорената неустойка.

Така уговорената неустойка от 120 евро на ден, за всяка машина, съдът приема, че така уговорената неустойка противоречи на принципа на справедливостта и на забраната за неоснователно обогатяване и това е така, тъй като уговорената неустойка на ден надхвърля принципите за справедливост

Изхождайки от периода на забава, чиято продължителност е по вина на длъжника (поради твърдения и доказателства за обратното), преценявайки вече настъпилите вреди от неизпълнението, съдът намира, че уговорената неустойка на ден от 120 евро, за всяка машина, формира вземане, което далеч надхвърля евентуалната стойност на машините, предмет на договора, надхвърля евентуална цена на ползване при наемно правоотношение и приходите за ищеца, които би получил от лично ползване на тези машини.

Уговорената неустойка излиза извън своята обезпечителна, обезщетителна и санкционна функция, която е характерна предимно при търговските договори и по виждане на състава така уговорена тя влиза в противоречие с принципа на справедливостта и със забраната за неоснователно обогатяване. Поради това приема, че единствената цел, с която е уговорена излиза извън присъщите и посочени по-горе функции, поради което се явява нищожна.

Поради извод за нищожност на клаузата за неустойка предявеният от ищеца частичен иск за заплащане на 25 000лв., представляващи част от общия твърдян размер на неустоечното вземане от 235 169 лева за периода на забава 167 дни, следва да бъде отхвърлен, независимо от факта, че по делото е констатирана забава в изпълнение на задължението на заемателя да върне в уговорения срок вещите.

По разноските.

Страните са направили искане за присъждане на разноски.

Ищецът представя списък по чл.80 ГПК, с който претендира заплащане на адвокатско възнаграждение от 2 500лв., за които, съобразно представения договор за правна помощ между адв. К. и ищеца, са заплатени в брой.

Ответникът претендира разноски, като твърди, че е представил списък и по делото има доказателства за извършени такива.

Във връзка с насрещната претенция на „П.“ ЕООД, ЕИК *****, предявена в срока за отговор на първоначалната искова молба подадена от „Д.С.“ ЕООД, по която делото е прекратено, е представен договор за правна защита и съдействие, сключен между „Д.С.“ ЕООД и адв. Д. С., от който се установява, че на адв. С. е заплатено адвокатско възнаграждение от 1 300лв.

Съобразно извода на съда за неоснователност на иска, то разноските следва да бъдат присъдени на ответника, на основание нормата на чл.78, ал.3 ГПК, в установения като реален разход на страната от 1 300лв.

Водим от изложеното съдът

РЕШИ:

ОТХВЪРЛЯ предявения от „П.“ ЕООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление гр.Стара Загора, ул.“****”, срещу „Д.С.“ ЕООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление с.Я., община Дулово, обл. *****, иск по чл.92, ал.1 ЗЗД и чл.11-12 от договор за заем за послужване, сключен между страните по делото на 31.12.2018г., за заплащане на неустойка за 167 дни забава, считано от 07.08.2019г., в размер на 25 000лв.(двадесет и пет хиляди лева), предявен частичен иск при твърдян от ищеца общ размер на неустойката от 235 169 лева, поради НЕОСНОВАТЕЛНОСТТА му.

ОСЪЖДА, на основание чл.78, ал.3 ГПК, „П.“ ЕООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление гр.Стара Загора, ул.“****”, да заплати на „Д.С.“ ЕООД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление с.Я., община Дулово, обл. *****, разноски по водене на делото в размер на 1 300лв.

РЕШЕНИЕТО подлежи на обжалване пред САС в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Софийски градски съд: _____